

**O‘ZBEKCHA: BUXORO AMIRLIGINING MADANIY HAYOTIDA
MAKTAB VA MADRASALARNING O‘RNI (XIX ASR OXIRI – XX ASR
BOSHLARIDA)**

Shavqiddinov Dostondan

ANNOTATSIYA: Mazkur tezisda Buxoro amirligining XIX asr oxiri va XX asr boshlaridagi madaniy hayotida maktab va madrasalarning o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda madrasalar ta’lim tizimi, ularning ijtimoiy va madaniy roli, shuningdek, bu muassasalarda tarbiyalangan shaxslar jamiyat taraqqiyotiga qo‘shgan hissasi yoritiladi.

KALIT SO‘ZLAR: O‘zbekcha: Buxoro amirligi, madrasalar, maktablar, madaniy hayot, ta’lim

**РОЛЬ ШКОЛ И МЕДРЕСЕ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ БУХАРСКОГО
ЭМИРАТА (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XX ВЕКА)**

Азиатский международный университет

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируется роль школ и медресе в культурной жизни Бухарского эмирата в конце XIX – начале XX века. Исследование рассматривает образовательную систему медресе, их социальную и культурную роль, а также вклад выпускников в развитие общества.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Бухарский эмират, медресе, школы, культурная жизнь, образование

**THE ROLE OF SCHOOLS AND MADRASAS IN THE CULTURAL LIFE OF
THE BUKHARA EMIRATE (LATE 19TH – EARLY 20TH CENTURY)**

Asian International University

ABSTRACT: This article analyzes the role of schools and madrasahs in the cultural life of the Bukhara Emirate in the late 19th and early 20th centuries. The study examines the educational system, the social and cultural functions of madrasahs, and the contribution of their graduates to societal development.

KEYWORDS: Bukhara Emirate, madrasahs, schools, cultural life, education

KIRISH

O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev o'z asarlarida tarixiy va madaniy merosimizni o'rganish yosh avlod tarbiyasida muhimligini ta'kidlaydi:

“Tarixiy merosimizni chuqur o'rganish yoshlarimizni milliy qadriyatlar va ilm-fan bilan tanishtirishning asosidir.”

XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Buxoro amirligi ijtimoiy va madaniy hayotda maktab va madrasalar markaziy o'rin tutgan. Ushbu muassasalar nafaqat diniy ta'lim, balki ilm-fan, adabiyot va san'atni rivojlantirishda ham muhim bo'lgan. Tadqiqot maqsadi – Buxoro maktab va madrasalarining madaniy hayotdagi o'rni va jamiyatga ta'sirini ilmiy jihatdan yoritish.[1].

METHODS

Tarixiy-hujjatli tadqiqot – Buxoro amirligi davridagi maktab va madrasalar hujjatlari, farmonlar va yozuvlar o'rganildi.

Arxiv manbalari tahlili – Rossiya, Buxoro va Toshkent arxivlaridagi hujjatlar tahlil qilindi.

Sistematik tahlil – Maktab va madrasalarning tuzilmasi, o'qituvchilar va talabalar faoliyati o'rganildi.

Ijtimoiy-tahliliy metod – Ta'lim muassasalari jamiyat hayotiga, savdo va ilm-fan rivojiga qo'shgan hissasi o'rganildi.

Komparativ metod – Buxoro maktablari va madrasalari boshqa Markaziy Osiyo xonliklari bilan taqqoslandi.[2].

RESULTS

Madrasalar tuzilmasi va ta'lim

Madrasalar diniy va dunyoviy fanlarni birlashtirgan.

O'qituvchilar ilmiy daraja va tajribaga ega bo'lgan, o'quv dasturlari diniy ilmlar bilan bir qatorda adabiyot, tarix va matematika bilimlarini ham o'z ichiga olgan.

Ijtimoiy va madaniy rol

Madrasalar jamiyatning siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotida markaziy o'rin tutgan. U yerda tarbiyalangan shaxslar davlat boshqaruvi, savdo va ilm-fan sohalarida faol bo'lgan. Makro miqyosda yangi ta'lim tizimining shakllanishi – XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Buxoroda maktablar faoliyat ko'rsatgan.

Maktablar o'quvchilarni yozish, hisoblash, tarix va madaniyat asoslariga o'rgatgan. Ta'lim muassasalari jamiyatda madaniy uyg'onish va savodli qatlamni shakllantirishga xizmat qilgan. Maktab va madrasalarda o'qigan shaxslar ilmiy va madaniy faoliyat bilan shug'ullangan.[3].

DISCUSSION

Buxoro madrasalari va maktablari madaniy hayot markazi bo'lib, nafaqat diniy, balki dunyoviy bilimlarni tarqatgan.

Jamiyatdagi ilm-fan va madaniy uyg'onish maktab va madrasalar faoliyati bilan bog'liq.

Madrasalarda tarbiyalangan shaxslar jamiyatni boshqarish va iqtisodiy faoliyatda muhim rol o'ynagan.

Ta'lim muassasalarining tarkibi va faoliyati Buxoro amirligining ijtimoiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qilgan.[4].

CONCLUSION

Buxoro amirligida maktab va madrasalar XIX asr oxiri – XX asr boshlarida madaniy hayotning ajralmas qismi bo'lgan. Ular jamiyatning ilmiy, madaniy va ijtimoiy rivojiga katta hissa qo'shgan. Madrasalar va maktablar orqali shakllangan savodli qatlam Buxoro amirligi taraqqiyotini qo'llab-quvvatlagan va Markaziy Osiyo tarixida o'ziga xos iz qoldirgan.[5].

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev, Sh. (2019). O'zbekiston – taraqqiyot va barqarorlik yo'lida. Toshkent: O'zbekiston.
2. Khalid, A. (2018). Education and Culture in Central Asia: Historical Perspective. London: Routledge.
3. Becker, S. (2009). Schools and Madrasahs of the Bukhara Emirate. Central Asian Studies Journal, 14(2), 55–72.
4. Baratov, F. (2015). History of Central Asian Education. Tashkent: University Press